

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Oslo, 02.06.2022

Deres ref: 22/1246

NOAS' hørings svar – Utenlandske statsborgeres rett til nasjonalt ID-kort

Vi viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 03.03.2022.

1. Innledning

NOAS har i lang tid arbeidet for at retten til nasjonalt ID-kort utvides til å gjelde utenlandske statsborgere, og er glade for at regjeringen nå har sendt forslag om dette på høring.

Regjeringens forslag innebærer at utenlandske statsborgere får rett til nasjonalt ID-kort uten reiserett, dersom de:

- a. har oppholdstillatelse eller har til hensikt å oppholde seg i Norge i mer enn tre måneder med oppholdsrett etter utlendingsloven,
- b. har norsk fødselsnummer eller d-nummer, og
- c. godtgjør sin identitet.

Vi støtter i hovedsak forslagene fremmet i høringsnotatet, med unntak av innskrenkningen i bokstav a. Også andre personer kan ha en slik tilknytning til Norge at de har behov for å kunne legitimere seg og beskytte sin norske identitet i Norge. Vi mener som skattedirektør Nina Schanke Funnemark¹ at asylsøkere klart er en gruppe som bør gis rett til nasjonalt ID-kort, og at det vil være hensiktsmessig å tilby nasjonalt ID-kort også til andre utlendinger med d-nummer. Også andre grupper vi representerer, slik som personer som blir lengeværende uten gyldig oppholdstillatelse etter avslag på søknad om asyl, bør ha rett til nasjonalt ID-kort.

2. Behovet for nasjonalt ID-kort

NOAS kommer i kontakt med flere grupper mennesker som ikke har mulighet til full samfunnsdeltakelse fordi de mangler et ID-dokument som gir tilgang til eksempelvis grunnleggende banktjenester og mulighet til å ta førerkort. Uten nødvendig ID-dokument kan det være vanskelig å etablere seg på arbeidsmarkedet, og mennesker kan bli presset inn i det svarte arbeidsmarkedet for å få inntekt. På det svarte arbeidsmarkedet øker risiko for å bli utsatt for utnyttelse og kriminalitet som ID-tyveri.

¹ [Skattedirektøren: - Asylsøkere får ikke ID-kort \(dagbladet.no\)](#).

Vi har i samarbeid med Redd Barna og Norsk Folkehjelp utgitt tre rapporter² om barn og voksne som lever med begrensede oppholdstillatelser på grunn av ID-tvil, jamfør utlendingsloven § 38 femte ledd. De dette gjelder lever i Norge uten nødvendig ID-dokument, og forteller blant annet om:

- problemer med å få jobb på grunn av mangel på bankkonto;
- ungdommer som ikke får fullført videregående skole fordi de som lærlinger er avhengig av førerkort og bankkonto; og
- foreldre som ikke kan ha normal kommunikasjon med barnehage/skole som krever BankID eller annen eID på høyt sikkerhetsnivå for innlogging.

NOAS vil uttrykke sterk støtte til departementets forslag om at også tredjelandsborgere som det knytter seg ID-tvil til bør kunne tilbys nasjonalt ID-kort. Et nasjonalt ID-kort vil medføre svært betydelige forbedringer for en rekke personer som i dag lever med utfordringer som nevnt ovenfor.

Ved å knytte unike biometriske data til det enkelte kortet og dermed til registreringen i Folkeregisteret, vil vi kunne sikre at innehaveren har en unik identitet i Norge. Tilbud om nasjonalt ID-kort vil være viktig for bedre å kunne beskytte egen identitet mot ID-misbruk, og personer vil lettere kunne få tilgang til grunnleggende rettigheter i samfunnet, slik som å bli sosialt, digitalt og finansielt inkludert. Det vil være i tråd med FNs bærekraftsmål 16.9 om å sikre juridisk identitet for alle innen 2030.

3. Asylsøkere og andre utlendinger med d-nummer og tilknytning til Norge, men uten gyldig oppholdstillatelse, bør gis rett til nasjonalt ID-kort

Et vilkår om oppholdstillatelse for å få nasjonalt ID-kort, ekskluderer flere grupper utlendinger som har en tilknytning til Norge og dermed behov for å kunne legitimere seg og beskytte sin norske identitet i Norge.

Et eksempel er asylsøkere. Asylsøkere tildeles et d-nummer ved registrering av søknad om asyl, og vil møte behov for å legitimere seg mens de venter på at saken behandles. For eksempel dersom de skal opprette bankkonto for å få utbetalt lønn, eller for å få eID med tilstrekkelig sikkerhetsnivå til at de kommer inn på HelseNorge.

For en del personer som har søkt beskyttelse i Norge kan det ta lang tid før de får nødvendig ID-dokument. NOAS ser eksempler på at saksbehandlingstiden i asylsaker kan ta månedsvis. De fleste asylsøkere får også oppholdstillatelse, og skal bli værende her. 87 prosent av asylsøkerne som fikk saken behandlet i 2021 fikk opphold. Tilgang til nasjonalt ID-kort for denne gruppen vil bidra til raskere integrering.

² NOAS, Redd Barna og Norsk Folkehjelp, *Barn uten pass - En juridisk gjennomgang av regelverk og praksis overfor barn som innvilges opphold på humanitært grunnlag etter utlendingsloven § 38, men hvor tillatelsen er begrenset på grunn av manglende identitetsdokumenter/tvil om identitet*, 2020 (tilgjengelig fra: https://www.noas.no/wp-content/uploads/2020/05/NOAS_Barn-uten-pass_rapport_WEB.pdf); NOAS, Redd Barna og Norsk Folkehjelp, *Med livet på vent - Erfaringer fra lengeværende barnefamilier med begrensede oppholdstillatelser*, 2020 (tilgjengelig fra: https://www.noas.no/wp-content/uploads/2020/05/NOAS_Lengev%C3%A6rende-barn_rapport_WEB.pdf); NOAS, Redd Barna og Norsk Folkehjelp, *«Hvert år må jeg søke på nytt» - Enslige mindreårige som får begrenset oppholdstillatelse fordi de ikke kan legge frem pass som dokumentasjon på identitet*, 2020 (tilgjengelig fra: https://www.noas.no/wp-content/uploads/2020/05/NOAS_Enslige-mindrea%C3%A8rige_rapport_WEB.pdf).

Asylsøkere er en sårbar gruppe når det gjelder ID-misbruk blant annet på arbeidsmarkedet. Retten til et nasjonalt ID-kort vil minske faren for misbruk, og styrke beskyttelsen av en sårbar gruppe.

En annen gruppe med behov for nasjonalt ID-kort, er personer som blir lengeværende uten gyldig oppholdstillatelse etter avslag på søknad om asyl. Denne gruppen har kun begrensede rettigheter i Norge. De kan imidlertid ha behov for å legitimere seg for å få tilgang til de begrensede rettighetene de har, blant annet til nødvendig helsehjelp. Gruppen er svært sårbar for ID-misbruk. Et norsk ID-bevis som binder deres norske ID-nummer til én person vil gi bedre beskyttelse for disse personene.

Dersom formålet med det nasjonale ID-kortet er å kunne dokumentere innehaverens identitet i Norge, og kortet ikke skal kunne benyttes for å dokumentere oppholdsrett eller andre rettigheter i Norge, mener NOAS det ikke er behov for å stille krav om oppholdsgrunnlag for rett til nasjonalt ID-kort.

4. Godtgjøring av identitet

Etter ID-kortloven § 3 annet ledd plikter søker å godtgjøre sin identitet og sitt statsborgerskap, blant annet ved å avgi opplysninger og fremlegge dokumenter som ID-kortmyndigheten anser nødvendige.

Departementet foreslår at det alminnelige kravet til godtgjøring av identitet tilpasses slik at det for tredjelandsborgere er identiteten som er lagt til grunn av utlendingsmyndighetene som skal godtgjøres. NOAS støtter dette.

Departementet skriver at et krav om å godtgjøre identiteten som ligger til grunn for tillatelsen innebærer at det må være samsvar mellom opplysninger om identitet som er fremkommet i søknadsprosessen for nasjonalt ID-kort, og opplysningene om søkers identitet lagt til grunn for oppholdstillatelsen etter beviskravene i utlendingssaker.

Dette kravet kan by på utfordringer i enkelte saker. Et eksempel er saker til personer som kom til Norge som enslige mindreårige asylsøkere, og ble aldersvurdert av Utlendingsdirektoratet (UDI). NOAS ser mange saker i rettshjelpsarbeidet der barnet/ungdommen i etterkant av UDIs aldersfastsettelse har innlevert hjemlandets pass, og der passet har fødselsdato som ikke samsvarer med fødselsdato fastsatt av UDI. Vi erfarer at UDI har høy terskel for å endre fastsatt fødselsdato i disse sakene for å sikre overenstemmelse mellom fødselsdato registrert i Norge og ID-dokumentet, selv i tilfeller der endringen ikke vil ha betydning for personens rettigheter og plikter i Norge.

NOAS mener departementet må sikre at dette ikke hindrer tilgang til nasjonalt ID-kort. Det bør gjøres en konkret helhetsvurdering i den enkelte saken. Det bør innhentes forklaring fra den saken gjelder ved behov, og det bør ikke legges avgjørende vekt på ID-dokumenter uten nødvendig notoritet.

NOAS mener identiteten som er lagt til grunn av utlendingsmyndighetene, den identiteten man har i Norge, bør være avgjørende ved utstedelse av nasjonale ID-kort. I høringsnotatet vises det til en uttalelse fra Høyesterett i en reisebevis-sak om at det er en myndighetsoppgave å sikre befolkningen tilgang til viktige goder og tjenester i samfunnet. Offentlig myndigheter

har behov for å vite hvem som er hvem, også i de tilfeller der utlendingsmyndighetene mener personen ikke har sannsynliggjort sin identitet tilstrekkelig. Den enkelte person har også behov for å kunne bevise sin norske identitet.

Hva gjelder risikoen for «hvitvasking av identiteter», vil NOAS bemerke at risikoen for at en person er en annen enn den vedkommende har utgitt seg for å være kan reduseres betraktelig ved biometrisk kontroll og at en person låses til sitt tildelte fødsels- eller d-nummer. Selv om vi ikke nødvendigvis kan vite med sikkerhet en persons opprinnelige identitet, kan vi vite hvem personen er i Norge. Siden ID-kortet først og fremst skal kunne benyttes i Norge og ikke gir reiserett, reduseres hvitvaskingsutfordringen ytterligere.

5. Midlertidig oppholdstillatelse

NOAS mener et bredt tilbud om nasjonalt ID-kort er mer hensiktsmessig enn å skape en separat løsning for tredjelandsborgere med midlertidig oppholdstillatelse der oppholdskortet er et alternativt ID-bevis. Vi støtter departementet i at et bredt tilbud vil fremme integrering og likebehandling, og øke utbredelsen av et enhetlig ID-bevis til bruk på alle samfunnsområder – som vil bidra til å redusere kompleksitet i landskapet for gyldige ID-bevis.

6. Om gebyr

En høy utbredelse av nasjonale ID-kort til personer med tilknytning til Norge, vil gi tilgang til viktige rettigheter og samtidig begrense ID-misbruk. Dette tilsier at et slikt kort bør være tilgjengelig for alle, og at utstedelsesgebyret ikke bør være så høyt at det setter skranker for hvem som har råd til å anskaffe det.

NOAS mener det bør vurderes om nasjonale ID-kort skal være gratis tilgjengelig eller ha et lavere gebyr for hele eller deler av befolkningen, eksempelvis for asylsøkere og lengeværende papirløse som lever i en svært krevende økonomisk situasjon.

Vi takker for anledningen til å delta i høringen, og er tilgjengelige for ytterligere kommentarer ved behov.

Med vennlig hilsen

Norsk organisasjon for asylsøkere

Sanja Adjulovic
stedfortredende generalsekretær

Mona Reigstad Dabour
politisk seniorrådgiver